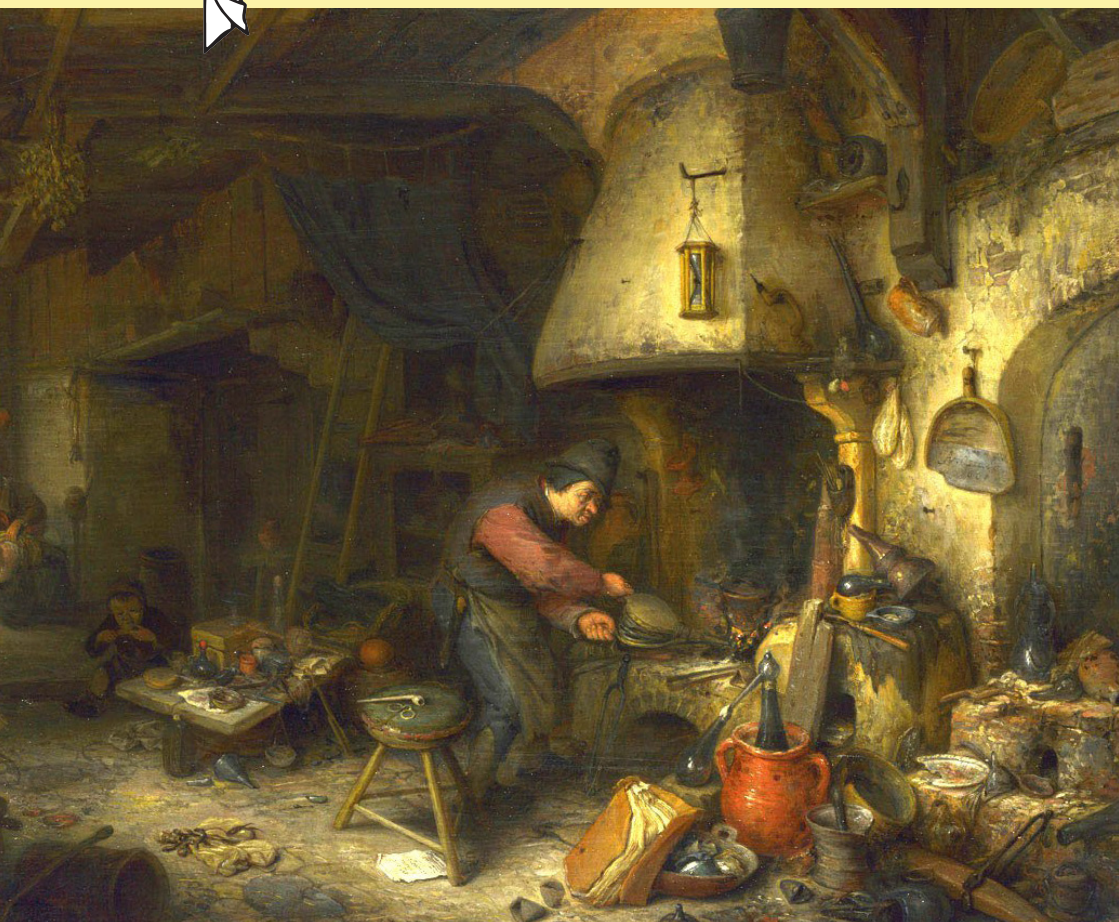

TIJDSCHRIFT van de NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING
AFDELING BETUWE

AQUA VITAE

2017 Jaargang 19 nummer 2

Inhoudsopgave

- 3 Van de voorzitter - Peter van Bohemen
- 4 En wie volgt mij op? - Annelies van Bronswijk
- 5 Als de archieven zwijgen ... - Annelies van Bronswijk
- 10 Zoek het later maar uit - Flip Tepper
- 14 Bronnen - John Boeren
- 17 De brief van Arie Brenkman aan zijn zus Angenieta - Peter van Rooden
- 20 De Tiendaagse Veldtocht van Jurriën Hendrik Visch - Wim Fase
- 27 Gender-Neutraal - Jan Middelkoop
- 28 Hans von Haeften, generaal en archivaris - deel 2 - Paul Welling
- 33 Lezingenprogramma najaar 2017
- 35 Colofon

Stamboomcafé

Stamboom Café, Genealogisch Café, Inlooppreekuur, Voorouderspreekuur
Dit zijn termen voor de zelfde gebeurtenis bij verschillende afdelingen van de NGV. U kunt deze vinden bij de pagina 'Actueel' op de NGVwebsite. Onze inloopbijeenkomsten hebben we Stamboomcafé genoemd en deze vinden plaats elke 2e vrijdag van de maand, van september tot en met mei volgend jaar. De data zijn dus 8 september, 13 oktober, 10 november, 8 december. En in 2018 op 12 januari, 9 februari, 9 maart, 13 april en 11 mei. Deze zijn ook terug te vinden in de 'Afd. Agenda' op onze eigen site www.ngv.nl/wwwBET.

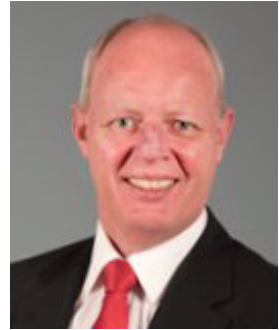
Van 's middag twee tot vier zijn er zeer geroutineerde leden van onze afdeling in het Regionaal Archief Rivierenland aanwezig om onze leden en belangstellenden te voorzien van tips voor, hulp bij en antwoorden op vragen over genealogie. De koffie is gratis en in de studiezaal kan vaak al direct worden getoond hoe men de zaken in de praktijk kan brengen. Breng gerust uw partner, kinderen of burens mee. Er is genoeg te vinden en te zien voor iedereen. De koffie en thee zijn gratis.

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.

Inleveren van kopij vóór 1 augustus en 1 december. Afbeeldingen graag los erbij in een zo groot mogelijke resolutie (zoveel mogelijk pixels).

Losse tijdschriften € 3,12 per stuk (plus eventuele porto-kosten).

Van de voorzitter

Dit keer wordt het een kort stukje. Want de oproep van onze secretaris om artikeltjes aan te leveren heeft nogal wat reacties opgeleverd. Ik lever hiervoor graag ruimte in. Ik begin bij het belangrijkste. De NGV wil vernieuwen en doet dat ook. Dit heeft al geleid tot nieuwe statuten en een nieuw huishoudelijk reglement. Inmiddels hebben we ook een nieuw verenigingscentrum in het dichtbij gelegen Bunnik. Ik heb het al een keer bezocht en dat gaf mij een kick. Een gebouw met uitstraling, een moderne inrichting en een heldere indeling. Je kan er zelfs 'loungen'! Een derde ontwikkeling is de ontwikkeling van een nieuwe website welke nu gaande is. En niet te vergeten de digitalisering van onze collectie. Verder wordt momenteel een nieuw contributiesysteem ingevoerd, waarbij u de mogelijkheid krijgt om Gens Nostra niet meer op papier te krijgen maar uitsluitend op de website te lezen. Daar staat dan een contributieverlaging tegenover.

Recent heeft het Hoofdbestuur de vraag op tafel gelegd: Hoe kunnen we de NGV verder moderniseren en hoe kunnen we onze leden en potentiële leden meer binden? De NGV dreigt namelijk teveel te vergrijzen. Wordt het soms tijd voor lezingen en cursussen die online worden gepresenteerd? Of moet de NGV zich veel meer met genetische genealogie (DNA-onderzoek) gaan profileren? Kort voor de vakantieperiode heeft het Hoofdbestuur de afdelingsvoorzitters bij elkaar gehaald voor een brainstorm. De teerling is geworpen en de geesten zijn nu los en in het najaar komen vervolgbijeenkomsten. Ik zal u op de hoogte houden. Mocht u een suggestie hebben, laat dit mij of een ander bestuurslid weten. Een artikelje mag natuurlijk ook.

Graag wil ik nog even memoreren, dat in april op de landelijke ledenvergadering afscheid is genomen van Toon van Gestel als voorzitter van het Hoofdbestuur. We zijn hem veel dank verschuldigd voor de aimabele wijze waarop hij vier jaar voorzitter is geweest. Hij heeft rust gebracht en tegelijkertijd veel in beweging gezet. Als afdeling Betuwe hebben we afscheid genomen van Wim de Kruijff als bestuurslid. Ook hem wil ik graag bedanken voor zijn inzet, met name ten aanzien van het opzetten en draaiend houden van het maandelijkse Genealogisch Spreekuur.

Tot slot nog iets over mijn persoonlijke genealogische activiteiten. Tot kort geleden beschikte ik over een stamreeks die rond 1600 ophoudt. Sinds eind vorig jaar probeer ik verder in de tijd terug te komen. En met meer succes dan ik had verwacht. Echt monnikenwerk! Ik ben nu bij een vermoedelijke voorvader die omstreeks 1320 is geboren. U hoort daar nog over. Daarnaast ben ik bezig met een tweede druk van een boek dat ik vorig heb uitgebracht over een buurtschap en de plek van mijn familie daarbinnen. De eerste oplage van 300 stuks was snel weg. Er volgt nu een oplage van 200 stuks.

Tot ziens op onze Buitendag in Buren op vrijdagmiddag 1 september en anders bij een andere ontmoeting.

Peter van Boheemen

En wie volgt mij op?

Twintig, dertig, misschien wel veertig jaar familieonderzoek gedaan, een mooie stamboom gemaakt en een geweldige kwartierstaat, diverse familie verhalen opgetekend, alles netjes en overzichtelijk geregistreerd ..., maar wie neemt het over? Dochterlief heeft geen interesse en zoonlief evenmin. De plaatselijke heemkundekring en het regionaal archief zijn ook zonder belangstelling voor uw specifieke familiearchief. Gaat het dan in de oud-papiercontainer als u er niet meer bent? En eindigt de oude, vertrouwde PC op de schroothoop?

Als u dit soort gedachten wel eens had, dan heeft de NGV-Afdeling Betuwe nu een oplossing voor u om toch nog een opvolger te vinden en op te leiden.

De beginnerscursus genealogie 'Je Boom, je Naam, je Wapen' is speciaal toegesonden op de jongere categorie. En als u daar als oudere aan deelneemt samen met uw (achter)kleindochter, (achter)kleinzoon, (achter)neef of (achter)nicht dan geldt 'twee halen, een betalen'. En de prijs voor zeven avonden is toch al zo laag: € 40 voor NGV leden en zij die het alsnog worden. Aan bod komen familienamen, voornamen, familiegeschiedenis, de mogelijkheden om familiegegevens te zoeken van het einde van de Tachtigjarige Oorlog (1648) tot op heden, en alles overzichtelijk te registreren op uw eigen PC en die van uw familielid (software is bij de cursus inbegrepen).

Overigens bent u ook welkom als cursist zonder dat u een jonger familielid meeneemt. En dat geldt eveneens voor uw vrienden en kennissen. Als ze geen NGV-lid zijn en het ook niet willen worden, betalen ze € 50 voor de gehele cursus.

De jongeren vinden het vaak erg gezellig iets te doen samen met (over)grootmoeder, (over)grootvader, oudoom of oudtante. Er zitten voor hen ook andere voordelen aan, zoals een spreekbeurt op de basisschool, een profielwerkstuk op het VWO, en studiepunten voor HBO- en universiteitsstudenten.

Misschien komt het uw (achter)kleinzoon, (achter)kleindochter, achternichtje of achterneefje niet uit om er iedere donderdagnavond te zijn, maar als u er dan wel bent, kunt u het huiswerk samen op een geschiktere tijd maken. Dat is niet alleen gezellig, maar zo kweekt u ook interesse voor uw hobby. En wie weet, is er een opvolger geboren!

Iedere les bestaat uit een korte inleiding en 1,5 uur praktijk op de eigen PC waarbij voor iedere 3 leerlingen er een ervaren mentor aanwezig is. Extra begeleiding via het stamboomcafé of de afdelingsbijeenkomsten is mogelijk.

De cursus wordt gegeven in het Regionaal Archief Rivierenland te Tiel in zeven lessen op: 7 september, 21 september, 5 oktober, 19 oktober, 2 november, 16 november en 20 november 2017. Aanvang 20.00 uur.

Een aanmeldingsformulier kunt u aanvragen bij onze secretaris (ngvbetuwe@gmail.com).

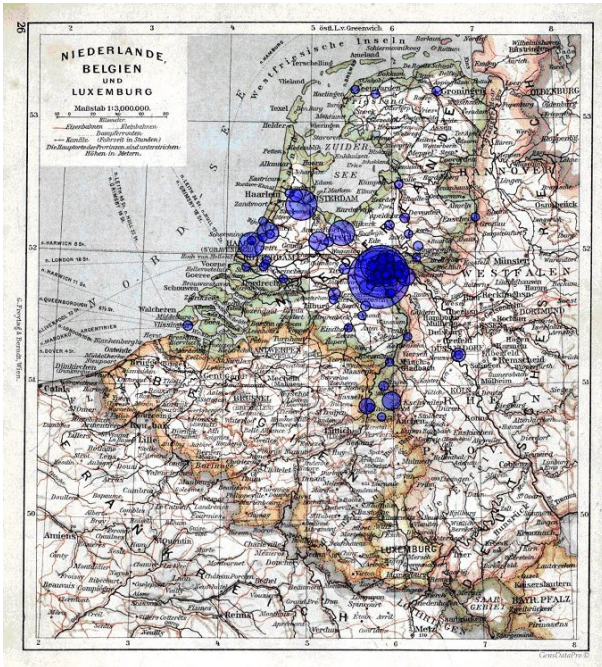
Uw ingevulde formulier helpt ons om de cursus naadloos te laten aansluiten bij uw behoefte. Betalen hoeft u pas als les 1 u bevallen is.

Annelies (J.E.M.H.) van Bronswijk, cursuscoördinator

Als de archieven zwijgen ...

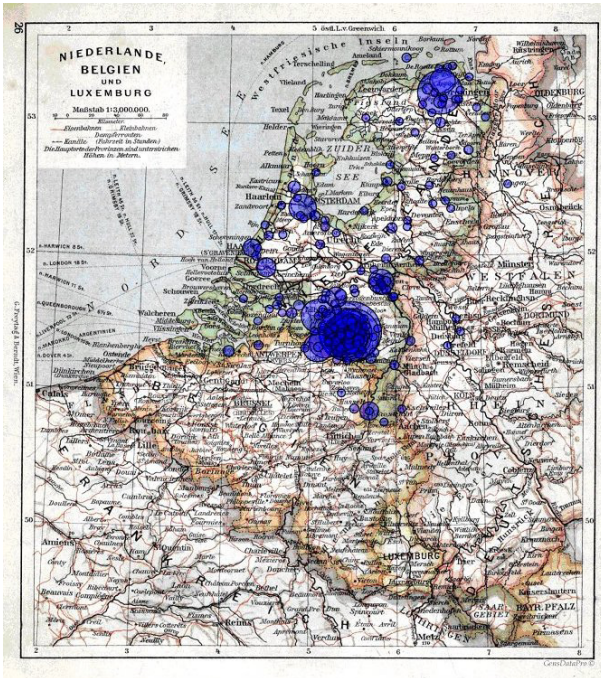
Op een bepaald moment zijn de archieven op. Er zijn geen schriftelijke bronnen meer om dieper in de geschiedenis te kunnen duiken.

Zoals bij vele gewone (niet adellijke) mensen, ligt de grens in mijn geval bij de Tachtigjarige Oorlog. Mijn patrilineaire (vader op zoon) stamreeks begint met mijn stamgrootvader *Willem van Bronswick* die te Rijkerswoerd (tussen Bemmelen en Huissen) boerde en wiens zoon Jan rond 1620 geboren zou zijn. Er zijn familieleden in de Ooij, Griethuizen en andere plaatsen in De Duffelt, het huidige grensgebied van Gelderland en Duitsland ten oosten van Nijmegen. Voor zover bekend bleven de meeste nakomelingen in de buurt wonen hoewel ook de randstad en de Limburgse mijnen aantrekkingskracht uitoefenden (*Figuur 1*). Daar was werk om je brood te verdienen.

Figuur 1. Uitzwerming van 455 nakomelingen in 10 generaties mannelijke lijn van Willem van Bronswick die als landbouwer te Rijkerswoerd rond 1620 een zoon kreeg, Jan genaamd (patrilineaire genealogie).

Mijn matrilineaire (moeder op dochter) stamreeks start met mijn stamgrootmoeder *Barbara Jacobs* die rond 1640 al een volwassen dochter Lujtken had te Zeelst, een dorp dat tegenwoordig onder Veldhoven valt, in de omgeving van Eindhoven. Er zijn familieleden in de omliggende dorpen, maar ook hier blijven de meeste bekende nakomelingen in de buurt wonen (*Figuur 2*). Enige trek naar de Randstad is zichtbaar, evenals een 'kolonie' die te Groningen werd gesticht. Een Zeelster schone viel voor

Figuur 2. Uitzwerping van 1040 nakomelingen in 10 generaties vrouwelijke lijn van **Barbara Jacobs** die te Zeelst in december 1670 overleed, ongeveer 15 jaar na haar echtgenoot van wie ze het koopmansbedrijf had overgenomen (matrilineaire genealogie)

een Groningse militair die in het zuiden gelegerd was vanwege de schermutselingen met het naar zelfstandigheid strevende België.

Tot in Afrika ...

Terugkijkend naar de tijd van de Tachtigjarige oorlog ben ik dus van Gelderse en Brabantse stam. Maar hoe ging het verder de oudheid in? Waar komen mijn oudere voorvaders en voormoeders vandaan?

Tegenwoordig is het mogelijk een tipje van deze (pre)historische sluier op te lichten. Dat kan weliswaar niet voor de gehele kwartierstaat, maar wel voor de rechte vrouwelijk en mannelijke lijn (stamreeks). Met als extra beperking dat we niet de wettige lijn kunnen naspeuren, maar alleen de biologische vader op zoon en moeder op dochter stamreeks. We maken hiervoor gebruik van enkele eigenaardigheden in de leer van de vererving of genetica.

Naar schatting ontstond de modern gebouwde mens zo'n 200.000 jaar geleden in Oostelijk of Zuidelijk Afrika en liggen er vele generaties achter ons. Een mannelijke generatie is de periode tussen de geboorte van een man en de geboorte van zijn eerste zoon die ook zonen heeft. Dat komt op ongeveer 3,3 generaties per eeuw. Een vrouwelijke generatie is de periode tussen de geboorte van een vrouw en de

geboorte van haar eerste dochter die ook dochters heeft. Dat komt neer op ongeveer 4 generaties per eeuw. Daarbij moeten we bedenken dat de prehistorici hebben afgesproken dat 'heden' gelijk is aan het jaar 1950, terwijl we nu 2017 schrijven. Dat brengt mijn moeder (*1913) tot de 7998ste generatie en mijn vader (*1906) was een lid van naar schatting de 6598ste generatie moderne mens. Natuurlijk zijn dit schattingen waar we gemakkelijk 50 generaties naast kunnen zitten, maar de grootteorde zal wel kloppen.

Stamreeksgenetica

Ieder mens bestaat uit zo'n 100.000 miljard cellen die zich het hele leven lang verjongen door delen en opruimen van oude cellen. Dit proces van levenslange verjonging wordt gestuurd door ons erfelijk materiaal dat in iedere cel apart aanwezig is.

Voor de genealogie zijn vooral de zogenaamde generatieve cellen van belang: de lichaamscellen waaruit bij vrouwen de eicellen en bij mannen de zaadcellen gevormd worden. Het proces van eicelvorming en zaadcelvorming bestaat uit een reeks zeer speciale delingen en daar gaat wel eens wat fout. De meeste van de foute cellen worden door het lichaam vernietigd als de fout ontdekt wordt, maar soms wordt zo'n fout (mutatie genoemd) niet ontdekt en kan dan worden doorgegeven aan de volgende generatie. In iedere 1000 generaties gebeurt dit wel enkele keren. Dat betekent dat gedurende de ruim 6 of 8 duizend generaties moderne mensen er een hele reeks mutaties 'foutjes' in de strengen DNA van eicellen en zaadcellen zijn geslopen: stukjes verdubbeld, stukjes omgedraaid, stukjes weggelaten, etc. De bevruchte eicel deelt zich vele malen om de 100.000 miljard cellen te vormen van het kind. Al die cellen krijgen deze 'foutjes' mee, ook de cellen van het wangslimvlies.

Een eicel en een zaadcel bevatten ieder altijd maar de helft van het erfelijk materiaal van moeder of vader. Het kind lijkt een beetje op vader en een beetje op moeder. Er zijn echter twee uitzonderingen en daar hebben we wat aan in de genealogie. De uitzonderingen tonen de stamreeks voor zowel de vader-zoon als de moeder dochter lijnen van afstamming. Dat zou je stamreeksgenetica kunnen noemen.

Matrilineaire stamreeksgenetica

Een zeer klein deel van ons erfelijk materiaal zit niet in de zogenaamde chromosomen, maar in de honderden energiecentrales die iedere cel bezit en die mitochondriën heten, afgekort met 'mt'. Het erfelijk materiaal van deze energiecentrales wordt mtDNA genoemd.

Wanneer bij de menselijke bevruchting een zaadcel versmelt met een eicel, wordt de staart van de zaadcel afgeworpen. In die staart zaten de energiecentrales van de zaadcel. Daardoor krijgt het kind alleen maar de energiecentrales van de moeder die

al in de eicel aanwezig zijn. En dat betekent dat we allemaal nog steeds het mtDNA in onze cellen hebben van onze voormoeders.

In de afgelopen 25 jaar is van honderdduizenden mensen het mtDNA vergeleken om een lijst samen te stellen van alle 'foutjes' (mutaties). Iedere combinatie van 'foutjes' (mutaties) is men een haplotype gaan noemen dat wordt aangeduid met een letter-cijfercombinatie.

Bovendien zijn de onderzoekers de aarde rond getrokken om van allerlei bijzondere en oude bevolkingsgroepen wanglijmvliesmonsters te verzamelen. De laatste tien jaar is het bovendien gelukt om mtDNA te isoleren uit opgegraven botten en tanden van mensen die in de prehistorie leefden. Zo ontstonden wereldkaarten met de verspreiding van de verschillende haplotypen ook in de loop van de tijd.

Hiermee is de stamreeksgenetica voor de matrilineaire moeder-dochterlijn geboren.

Patrilineaire stamreeksgenetica

Voor de vader-zoon (patrilineaire) stamreeks is het mtDNA van geen nut. Weliswaar hebben zowel dochters als zonen het mtDNA van hun moeder, maar de jongens geven het, als man, niet door aan hun kinderen. Hier biedt een andere eigenaardigheid uitkomst. Hoe word je een man? Die keuze zit in de chromosomen, waarvan de 100.000 miljard lichaamscellen ieder 23 paren hebben. Bij vrouwen zijn dit ook 23 echte paren, maar bij mannen is in een van de paren, het 23ste het grootste deel van de ene helft verdwenen. Het restje noemen we het Y-chromosoom en de volledige helft het X-chromosoom.

Jaren geleden (voor 1950)	Matrilineair-H3 haplotype	Patrilineair-R-P25 haplotype
>100.000	Afrika	
80.000	Oost-Afrika	
70.000		
60.000	Oost-Afrika / Arabië	
55.000	West-Azië	Zuidwest-Azië
50.000		
45.000		Zuid-Azië
42.000		Zuid- of Zuidoost-Azië
35.000		Centraal- of Zuid-Azië
30.000		Centraal-Azië
25.000		
17.000	Zuidwest-Europa	Zuid- of West-Azië
300	Stamgrootmoeder Barbara Jacobs uit Zeelst	Stamgrootvader Willem van Bronswick uit Rijkerswoerd

Tabel 1. Mijn afstamming van Afrika tot het begin van de archieven.

Met zegt dan ook wel eens dat vrouwen XX zijn en mannen XY. Zoals hierboven vermeld hebben eicel en zaadcel maar de helft van het erfelijk materiaal, oftewel de helft van ieder van de 23 paren. Van het 23ste paar heeft de eicel altijd de X (want de eicel heeft alleen maar X). De zaadcel echter heeft soms een X en soms een Y. Wordt de eicel bevrucht met een Y-zaadcel, dan zal het kind een jongetje worden. Wordt de eicel bevrucht met een X-zaadcel, dan komt er een meisje ter wereld.

Iedere jongen en iedere man heeft dus nog steeds het Y-chromosoom van de vroege moderne mensen. We spreken hier van Ychr-DNA. In de loop van de vele duizenden generaties zijn ook hier 'foutjes' (mutaties) opgetreden en doorgegeven. Ook van die 'foutjes' zijn lijsten gemaakt. Van combinaties van 'foutjes' (haplotypen) zijn verspreidingskaarten getekend naar plaats en tijd. Hiermee is de stamreeksgenetica van mijn voorvaderen, de patrilineaire lijn, geboren.

Mijn afstamming

Mijn matrilineaire en patrilineaire stamreeksen heb ik kunnen verlengen zo'n 100.000 jaar (*Figuur 3*). In beide gevallen begon het in Afrika.

Mijn matrilineaire (mtDNA) haplotype is H3. Mijn voormoederen zijn wellicht wat later de Rode Zee overgestoken dan mijn voorvaderen. Bovendien leefden de voormoederen een groot deel van de tijd in het westelijk deel van Azië. Tijdens de laatste IJstijd schuilden zij in het wat warmere gebied rond de huidige grens tussen Spanje en Frankrijk. Van daaruit zijn ze in noordelijke richting getrokken naar onze streken.

Mijn patrilineaire (Ychr) haplotype is R-P25. Mijn voorvaderen zwierven een groot deel van de tijd door Azië van Zuidwest tot Zuidoost en terug. Tijdens de laatste IJstijd verbleven zij in de warmere delen van Zuid- of West-Azië. Daarna zijn zij vanuit het oosten naar onze streken getrokken.

Zowel matrilineair als patrilineair blijf ik vooral van Afrikaanse afkomst (66% of 125.000 jaar). Europees ben ik vooral matrilineair (11% of 21.000 jaar), patrilineair niet meer dan 4%. En voor de de overige 23-30% kan ik me Aziat voelen!

Ontmoetingen

Er zijn grote verschillen in de geschiedenis van mijn mannelijke en vrouwelijke voorouders, maar ook in de geschiedenis van de matrilineaire en patrilineaire nakomelingen van mijn stamgrootmoeder en stamgrootvader. Over die verschillen en hun ontmoetingen is meer te vertellen, maar dat is een verhaal voor een volgende bijdrage.

J.E.M.H. (Annelies) van Bronswijk, j.e.m.h.v.bronswijk@tue.nl

Zoek het later maar uit

In een vorig leven was ik vrijwilliger bij een museum en werd genomineerd voor een cursus “Fotograferen van museale objecten”. De cursusleidster was een deskundige, dat was wel duidelijk. Aan het einde van de dag wisten wij “alles” van opstelling, belichting, achtergronden, benodigde apparatuur en zo voort en kregen we prachtige resultaten als voorbeeld te zien. Op een onbewaakt ogenblik vroeg ik hoe ze die resultaten opborg en weer terug kon vinden. Ik kon het antwoord niet verstaan, maar ik heb wel een vermoeden: “Zoek het later maar uit”. Zo ver wil ik het niet laten komen.

Nu heb ik mij voorgenomen om mijn (klein)kinderen behalve hun herinneringen aan de allerbeste vader en grootvader ook nog iets stoffelijks na te laten in de vorm van een redelijk geordende en gedocumenteerde fotocollectie. Stel je eens voor dat er ooit nog eens een echte genealoog onder mijn nakomelingen opstaat. Met in mijn achterhoofd de wijze woorden van Hans van Felius, tijdens zijn lezing om de overlevingskansen van mijn nalatenschap te vergroten, ben ik aan de slag gegaan. Je weet maar nooit of en wanneer Alzheimer langs komt. Ik ben begonnen met het binnenshuis verzamelen van foto’s en relevante documenten en heb daarvoor het hele huis afgestroopt op bruikbaar materiaal in kasten, laden, dozen, mappen, enveloppen, enzovoorts. Verlopen bankbiljetten, die ik ook tegenkwam, heb ik ingewisseld zodat mijn inspanningen in ieder geval toch nog iets hebben opgeleverd.

Scannen

Om het fysieke volume van mijn verzameling te verminderen ben ik “alles” wat plat is en onder mijn scanner past gaan digitaliseren. Ik sla alle bestanden, ook documenten, op als foto (*.jpg). Dat heeft het voordeel dat je ook (onleesbare) documenten in een fotobeheer programma kunt bekijken en eventueel vergroten. Een document in portable data format (*.pdf) moet je altijd apart openen en is het niet het gezochte document dan moet je weer een volgende openen.

Van documenten die geen emotionele waarde vertegenwoordigen neem ik daarna afscheid. Van familiedrukwerk neem ik een “beetje” afscheid. Na het digitaliseren stuur ik ze naar het CBG, waar ze voor “eeuwig” bewaard blijven en toch nog te raadplegen zijn. De documenten die wel een emotionele waarde vertegenwoordigen berg ik zorgvuldig op. Die hoef ik niet meer te raadplegen omdat ze als digitaal bestand beschikbaar zijn. Na deze actie is, althans bij mij, het fysieke volume van mijn verzameling drastisch verminderd en is daarmee de overlevingskans van de bewaard gebleven materialen flink vergroot. Door deze actie is er geen informatie of bewijsmateriaal verloren gegaan, mits ik het weer terug kan vinden.

De bestandsnaam van gescande documenten begint bij mij altijd met een datum. Voor oude familiefoto’s en genealogische documenten gebruik ik daar de geboortedatum van de “belangrijkste persoon” op de foto voor. Dat is arbitrair, maar voor een

1. Zo wil je jouw verzameling toch niet achterlaten?

geboorte akte of overlijdensbericht is de “belangrijkste persoon” nogal voor de hand liggend. Voor recente foto’s en documenten gebruik ik de datum van de gebeurtenis. In digitale fotobestanden zit de datum van opname al opgesloten, mits je de klok van de camera “bij de tijd” houdt. Afhankelijk van de situatie voeg ik achter de datum een volgnummer, opberglocatie van het origineel of korte tekst toe. Je kunt het terugvinden van gegevens verbeteren door aan foto’s en documenten labels (trefwoorden) toe te voegen. Het label bestaat bij mij uit de geboortedatum van de afgebeelde / vermelde personen. Dat kan allemaal in Windows verkennen. Door gebruik te maken van een (gratis) fotobeheerprogramma (bijvoorbeeld Photoshop Lightroom van Adobe) kun je het comfort nog drastisch verhogen. Voor de duidelijkheid, een fotobeheerprogramma is niet hetzelfde als een fotobewerking programma, hoewel ze veelal samen gaan.

Praktisch gesproken leg ik één velletje / foto, of wat dan ook, op mijn flatbed scanner, maak een preview (voor-afbeelding), vul de gewenste bestandsnaam (lees: de relevante datum) in en maak de scan. Ik gebruik dus bewust geen sheetfeeder. Mijn eigen scanner voegt daar automatisch een volgnummer aan toe, zodat meerdere documenten / foto’s van dezelfde persoon bij elkaar behorende bestandsnamen krijgen.

Opbergen

De meeste mensen ordenen foto's en documenten in folders en subfolders. Dat is een heel goed systeem. Alleen kan ik mij achteraf meestal slecht herinneren in welke (sub)folder ik iets opgeslagen heb. Dan is het nog zoeken. Ik ben dan ook (grotendeels) van het "vakjes systeem" afgestapt. Een leuk bijproduct van het opslaan van foto's en documenten op volgorde van datum is dat er een soort film van je leven ontstaat. Bovendien is dat natuurlijk een prachtige ondersteuning voor mensen die familiegeschiedenis willen schrijven. En daar kunnen andere genealogen weer hun voordeel mee doen. Zet alle foto's van je kinderen op een rij en je "ziet" ze opgroeien. Het voorwerk heb je al gedaan.

Terugzoeken op je computer

Windows verkenner heeft een heel goed zoekstelsel. Daarvoor moet je wel instellen dat je toestaat om de inhoud van je bestanden te laten indexeren. Ik gebruik de datum van een bestand als "postcode". Dat navigeert veel sneller dan het navigeren op naam. Vooral als een bepaalde (voor)naam ettelijke malen in een familie voorkomt. Ook van naamsverbasteringen heb je dan geen last. Door het zoeken op (geboorte)datum vind je dus alle foto's en documenten die bij een bepaalde persoon horen. Krijg je te veel resultaten dan kan het zijn dat een persoon vaker is ingevoerd. Uiteraard moet je de geboortedatum van iemand wel weten, maar daar had u toch een prachtige stamboom met index voor gemaakt?

Optical Character Recognition (OCR)

In sommige gevallen kan het de moeite waard zijn om andere "gereedschappen" in te zetten om informatie (terug) te vinden. In veel gevallen bestaan documenten uit met de hand ingevulde formulieren. De met de hand geschreven tekst kan een computer niet lezen, maar de voorbedrukte tekst wel, met Optical Character Recognition (OCR), bij voorbeeld Omnipage van Nuance. Door familiedrukwerk te digitaliseren kun je daar met OCR nog heel veel informatie aan onttelen zonder de tekst eerst over te typen. Ook een fotobeheerprogramma met gezichtsherkenning (bijvoorbeeld Photoshop Lightroom van Adobe) kan soms nuttige diensten bewijzen. Daarnaast kan het Global Positioning System (GPS) interessant mogelijkheden bieden. Bedenk wel dat het doorbladeren van al je mappen om "iets" (terug) te vinden ook niet "alles" is. En komen er veel dubbele bestanden in uw computer voor dan is het gebruik van een programma om die op te sporen, (bijvoorbeeld Duplicate Cleaner van Vulcano) en eventueel te verwijderen, zeker de moeite waard.

Backups

Een weinig populair onderwerp is het veiligstellen van je digitale bestanden. De meeste mensen doen daar niets aan tot het te laat is. Ik mag mij er op beroemen dat

ik nog nooit iets kwijtgeraakt ben. Hetgeen geen garantie voor de toekomst is. Bij mij staan (vervangbare) programma's op de C schijf en onvervangbare gegevens op de D schijf. In mijn lade bevinden zich vier (spotgoedkope) externe harde schijven op een rij. Na het "werk" sluit ik de volgende schijf in de rij aan op mijn computer en werk die schijf bij tot dat de inhoud daarvan identiek is aan de inhoud van mijn D schijf. Dat neemt heel weinig tijd in beslag. Hiervoor heb je een (gratis) synchronisatie programma nodig (bijvoorbeeld SyncBackFree van 2BrightSparks). Daarna koppel ik de schijf weer af. Om allerlei risico's uit te sluiten ga ik niet mailen of internetten zolang een externe harde schijf is aangesloten. Bij mij gebeuren er meer "ongelukken" door domme handelingen dan door defecte harde schijven. Kom ik er niet meer uit dan pak ik de vorige schijf uit mijn lade en maak de inhoud van mijn D schijf weer identiek aan genoemde schijf. Weet u nog welk bestand u per ongeluk verwijderd hebt? Ik niet. In mijn beleving is één back-up geen back-up. Daarom vier externe harde schijven. Ik heb dus steeds de laatste versie en drie voorgaande versies van mijn bestanden tot mijn beschikking. Gaat er een harde schijf stuk dan heb ik geen probleem, behalve het aanschaffen van een nieuwe. Brandt mijn huis af dan heb ik pech gehad en heb ik waarschijnlijk ook andere problemen. De gevolgde procedure is doorzichtig en kost weinig tijd en handelingen. Bovendien is het een "all-in"oplossing. Heb je ook nog video's, muziekbestanden of wat anders dan gaat dat gewoon mee. Het voorkomt bij mij het "doe ik morgen wel" scenario. Er bestaan veel geavanceerdere oplossingen, maar je moet het wel doen.

Bewaren

Negatieven uit het analoge tijdperk kun je natuurlijk weggooien nadat ze gescand zijn. Dat kan ik nog niet over mijn hart verkrijgen. Ik heb ze duurzaam opgeborgen in negatief mappen van het fotomuseum. In principe hoeft ik daar nooit meer bij. Maar ik heb wel een koppeling gemaakt zodat ik het desbetreffende bestand bij een negatief kan vinden en het desbetreffende negatief bij het bestand. In de loop van mijn leven heb ik meer dan tienduizend negatieven verzameld. Daar worden mijn (klein) kinderen uiteindelijk niet blij van. Daar moet ik dus nog iets op verzinnen. In het digitale tijdperk zouden dat er waarschijnlijk honderdduizend geweest zijn. Maar ik ben al te oud om dat nog te willen oplossen.

Ten slotte

Zo nu nog even een gebruiksaanwijzing voor mijn (klein)kinderen schrijven, want daar doe ik het toch een beetje voor. Gelukkig hoeft die niet zo lang te worden. Gewoon een geboortedatum als zoekargument intypen en je komt al een heel eind. Mocht u betere ideeën hebben of wat meer willen weten van de gebruikte software schrijf dan even een mailtje naar flip.tepper@gmail.com.

Flip Tepper

Bronnen

Als genealogen baseren we ons onderzoek op bronnen. We zijn daar niet alleen in, dat geldt even zo goed voor alle andere onderzoekers. Of ze nu bezig zijn met historische, natuurkundige, sociale of economische projecten.

Veel genealogen denken bij het woord bron aan geschreven bronnen. Logisch, want we laten ons graag leiden door de informatie die we vinden in de akten van bijvoorbeeld de burgerlijke stand, van de notaris of van de schepensbank. Of we zoeken naar onze voorouders in doop-, trouw- en begraafregisters, cijnsboeken of dorpsrekeningen. Geschreven bronnen zijn voor de genealoog goud waard.

Verhalen

Maar er zijn ook andere bronnen, dan degene die we meestal voor ogen hebben. Denk daarbij aan mondelinge bronnen, verhalen die in de familie rondgaan. De ene keer voel je aan dat het een 'broodje aap' verhaal is. Maar bij andere verhalen krijg je al snel het idee dat er wel eens een kern van waarheid in kan zitten. Een onderwerp dat het onderzoeken waard is. Zo vertelden oudere familieleden van mijn moeder dat ze afstamden van de kozakken, die aan het begin van de 19de eeuw door Nederland trokken. Uit mijn onderzoek bleek wel dat ze nakomelingen waren van een militair. Maar die kwam uit Brabant, en helemaal niet uit exotische streken.

Voorwerpen en foto's

Dan zijn er ook voorwerpen, die ons kunnen helpen bij genealogisch onderzoek. Wie heeft er niet een verzameling oude foto's, hetzij in de originele vorm dan wel als digitale afbeelding? Foto's geven ons een indruk van het leven van vroeger. Hoe leefden en woonden onze voorouders? Wat voor bijzondere evenementen hebben hun sporen achter gelaten? Tegelijkertijd kunnen we aan de hand van de foto's ook familierelaties duiden. Op de foto van het 50-jarig huwelijk van je overgrootouders kunnen zo maar allerlei ooms en tantes, neven en nichten staan die je niet meteen kunt plaatsen. Ze komen immers van zowel vaders- als moederskant van de familie.

Grafstenen

Veel genealogen maken ook gebruik van grafstenen. Ik heb in het begin van mijn genealogisch onderzoek ook veel lokale begraafplaatsen bezocht. Rij voor rij de grafstenen bekijken, op zoek naar mensen met de gezochte achternaam. En dan maar namen, geboorte- en overlijdensdata en gegevens van partners noteren. Thuis alles verwerken in de database. Tegenwoordig verschijnen steeds meer afbeeldingen van begraafplaatsen op internet, die daarna door vrijwilligers ontsloten worden. Hoe dan ook. De bronnen die je gebruikt voor je genealogisch onderzoek kunnen dus allerlei vormen aannemen.

Betrouwbaarheid

De vorm is niet belangrijk, de inhoud wel. En meer nog, de betrouwbaarheid van de inhoud. Als twee of meerdere bronnen elkaar tegenspreken, welke bron vertrouw je dan? Is dat altijd de akte van de burgerlijke stand? Of is dat eerder een bron die dicht uit de betrokken familie komt? Bijvoorbeeld een overlijdensbericht in de krant. Weet de familie namelijk niet beter wanneer iemand geboren of overleden is, of hoe de persoon heette? Een eenduidig antwoord op deze vragen is er niet. In iedere situatie moet je als genealoog opnieuw de afweging maken: welke bronnen heb ik gevonden en welke van al deze bronnen is het meest betrouwbaar?

1. John Boeren.

Originele bronnen

Ga in ieder geval altijd af op informatie uit originele bronnen. Voor zover die beschikbaar zijn, natuurlijk. Als het originele doopregister tijdens een kerkbrand verloren is gegaan, maar er is nog wel een handgeschreven index van twee eeuwen later, dan kun je niet veel meer doen dan die index gebruiken. Houd er dan wel rekening mee dat bij het maken van die index of bij het overschrijven van namen en data, iedereen fouten kan maken. Datzelfde geldt voor de vele vrijwilligers bij archieven en verenigingen, of bij het project Vele Handen. Ook zij maken fouten. Zoals wij allemaal. Maar hierdoor zijn afgeleide bronnen (dus transcripties, samenvattingen, indexen, etc.) wel minder betrouwbaar dan wat je in de originele bron kunt vinden. Gebruik de index als aanwijzing, controleer alles aan de hand van de echte bron.

Een goede manier om je bronnen op waarde te schatten is door te kijken naar de 'vormer'. Wie heeft de bron gecreëerd? En hoe had die persoon of organisatie kennis van het genoemde feit? Was die persoon er zelf bij toen het feit gebeurde? Of heeft hij of zij het later van horen zeggen? Eigen kennis is meestal betrouwbaarder dan dat wat 'men' heeft gehoord van anderen. Zeker als er sprake is van een overlevering die van persoon op persoon, van generatie op generatie is overgebracht.

Wie naar de 'Zeven pijlers van het genealogisch onderzoek' of naar de '25 gouden regels voor genealogen' kijkt, ziet meteen dat de nadruk op het gebruik van bronnen ligt. Beide overzichten staan op de website van de NGV.

Zeven pijlers van het genealogisch onderzoek

De 'Zeven pijlers van het genealogisch onderzoek' zijn door het Centraal Bureau voor Genealogie opgesteld en onderschreven voor de grote genealogische verenigingen in ons land. Ze zijn een 'code of practice', geen wet maar meer een verzameling richtlijnen waarlangs de genealoog met zijn of haar onderzoek werkt. Vier van de zeven pijlers richten zich op bronnen:

- Ga kritisch om met je bronnen van informatie.
- Verantwoord de bron van je informatie.
- Bouw een solide bewijsvoering op.
- Respecteer het auteursrecht.

Ik ga hier niet in op alle aspecten van deze vier pijlers. In het tijdschrift van het CBG zijn de zeven pijlers helemaal beschreven en van voorbeelden voorzien.

Ook in de '25 gouden regels voor genealogen' vind je veel regels die te maken hebben met bronnen of met informatie uit die bronnen. Voorbeelden zijn:

- Veronderstel niets.
- Altijd je bronnen vastleggen, ook al spreken ze elkaar nog zo tegen.
- Alles online is niet mogelijk.
- Dat het online staat, wil nog niet zeggen dat het waar is.
- In de journalistiek is van toepassing: één bron is geen bron.
- Kijk verder in bronnen dan die ene vermelding.
- Lees de bron nauwkeurig en verwerk alle informatie.

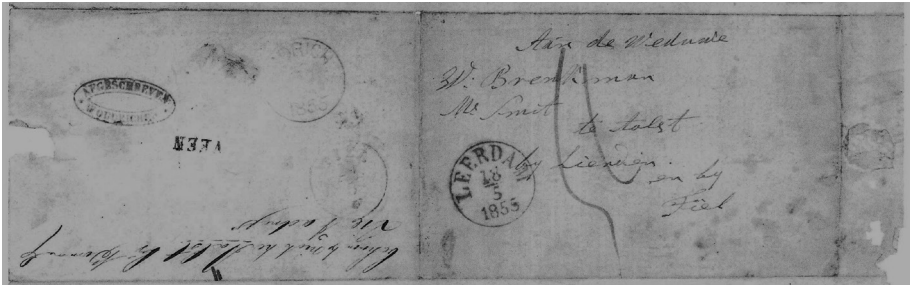
Tijdens de lezing/workshop die ik op 18 oktober 2016 voor de afdeling Betuwe verzorgde, hebben we daar met de aanwezigen leuke discussies over gevoerd.

Laat het daar niet bij. Lees de pijlers en de regels nog eens door. Als je die goed leest, merk je dat ook daar steeds een link ligt naar bronnen, naar informatie, naar bewijs. Zoals gezegd, beide lijsten met tips en richtlijnen zijn geen 'genealogische wetten'. Ze kunnen je wel helpen, door na te denken over welke stappen je bij je onderzoek kunt zetten, welke bronnen je daarbij gebruikt en op welke manier je te werk gaat. Op die manier ontwikkel je zelf je eigen methodiek van onderzoek. Deel die dan ook met anderen. Want samen praten over hoe je onderzoek doet, brengt je altijd weer een stap verder. Of je helpt iemand anders ermee. En dat is ook al veel waard!

John Boeren, john.boeren@ngv.nl

De brief van Arie Brenkman aan zijn zus Angenieta

Na bijna twintig jaar stamboomonderzoek wil het nog wel eens gebeuren dat er bijzondere vondsten gedaan worden, zo ook twee jaar geleden. Via google (wie had dat gedacht) ontdekte ik dat er in het Regionaal Archief Rivierenland een bijzonder archiefstuk aanwezig was. In de handschriftencollectie aldaar bevond zich archiefstuk met inventarisnummer 874.7 'brief van A. Brenkman aan de weduwe W. Brenkman', jaar 1855.¹

1. Adreszijde van de brief.

Korte tijd later had ik eindelijk de brief onder ogen. Ik kon mijn nieuwsgierigheid nauwelijks bedwingen, want wat had mijn voorvader Arie Brenkman aan zijn zus te melden in het jaar 1855? Omdat het geen lange brief betreft, zal ik hem hier integraal plaatsen.

Wie was Arie Brenkman

Maar eerst iets over de handel en wandel van Arie Brenkman, want wie was deze brievenschrijver? Arie werd in 1802 te Erichem geboren als zoon van grofsmid Jan Brenkman (1766-1828) en Catharina Jacoba Monroij (1770-1827), maar omdat zijn oom en tante kinderloos blijven gaat hij bij hen in Zoelen wonen. Hij verlaat het huishouden en de smederij van zijn oom en tante in 1823 en vertrekt naar Deil om aldaar als smidsknecht aan de slag te gaan. In Deil leert hij zijn vrouw Hendrika Karlina de Jong (1798-1849) kennen en na hun huwelijk in 1826 worden in Deil twee kinderen geboren. De eerste, een zoon sterft als baby. In 1829 vertrekt Arie met vrouw en dochter naar Heukelum waar nog een aantal kinderen geboren wordt en waar hij als smidsknecht bij smid Baplu aan de slag gaat, na zes jaar krijgt hij de mogelijkheid om de smederij van Baplu over te nemen wat hij maar al te graag doet. In 1849 verliest Arie zijn vrouw (mogelijk aan de cholera) en in 1867 overlijdt hij te Heukelum op haast 65-jarige leeftijd. Vooral na zijn leven is Arie een bekende Heukelummer geworden wat voornamelijk te danken is aan het dagboek dat hij tijdens zijn leven heeft bijgehouden.² Hierin heeft hij de nodige wetenswaardigheden over Heukelum

Heerelamden 13 Mei 55.

Geachte Zuster en Kinderen!

Dat viant deken in gezoort heit zoo my ons
door der Heeren Leyden trad bedienden. J. Jan van
is tans nu by wien een jaar den lopen dat out by
ons waant magt ik out wien oppinsten by on
dien dit Landt ons der heugen en ook nu Zuster
dit hebben wy al eenz der waagt, en stannus
dat ook sel een. Kunne sel Kommen. ge naeg
wy Zallen and wieden den wagt.

Is nu Zal ik out eenz schryven hoe of het hiere
ge stelt is met het water. one huoge doordant
staet tans nog onder water myn akken dien
yssel weet staet nog onder duan is een klein
ne haek op onke potten larden en te Spylt nog
niets het luge stelt onder den dylt staet nog out
3 haet op. men Zegt dat op mangen een stoom
boot te de vloet wil of maken in 7 dagen
moggen. Zal de praet ge namen worden.

En min Thome gnaete nis van one allen
Dienk en de Meisje der wagt and.

St. medrick is vlen tnakken Zy w doot tans aan
het ander sint paer hebben Zy een huige Kogel
en doen winkel en dit gaet naeg al wat.

nog maek de gnaete nis aan den allen

A. B. van P. van.

2. De brief van A. Brenkman.

en omgeving opgetekend alsook informatie over zijn familie en nakomelingen. Een klein hoofdstuk heeft hij gewijd aan de bijenteelt. Ook opdrachten, van onder andere de Leerdamse glasfabriek, vermeldde hij in zijn dagboek. De familiebijbel, waarin

Arie ook wat aantekeningen heeft gemaakt (hij maakte blijkbaar graag aantekeningen) bestaat ook nog en is in bezit van de heer B.J. de Groot, oud archivaris van Leerdam. Tenslotte is er ook een atelierfoto van Arie Brenkman bewaard gebleven zodat we weten hoe de oude smid er uit gezien heeft, die voor zijn tijd overigens vrij lang was met 180,9 cm.³ Maar goed, hieronder de tekst zoals deze in de brief te vinden is:

Heukelum den 18 Mei 55.

Geachte Zuster en Kinderen,

Ontvangt dezer in gezondheid zoo wij ons door des Heeren Zegen tans bevinden. G: Ja daar is tans na bij weer een jaar verlopen dat uw bij ons waant mogt ik uw weer op pinsteren bij ons zien dit zouw ons ver heugen en ook uw Zuster ... dit hebben wij al eens ver wagt en Hannes zal ook wel eens overkomen. genoeg wij zullen ons weder ver wagen.

Nu zal ik uw eens schrijven hoe of het hier gestelt is met het water. ons hooge bouw-lant staat tans nog onder water mijn akker dien jij wel weet staat nog onder daar is een kleine hoek op onze polder boven en te Spijk nog niets het lage velt over den dijk staat nog wel 3 voet op. Men zegt dat op morgen een stoom boot te de vloet wil af malen in 7 dagen. morgen zal de proef genomen worden Nu min zame groetenis van ons allen Dierk en de Meisjes den wagen uw Fredriek is vertrokken zij woont tans aan het ander eint daar hebben zij een huis gekogt en doen winkel en dit gaat nog al wel. nog maals de groetenis aan uw allen

A: Brenkman

Arie begint zijn brief aan zijn oudste zus Angenieta (1801-1891) over hoe graag hij haar en zijn andere zus graag weer eens zou zien, een alleraardigst begin. Vervolgens wijdt hij uit over hoe zijn akker bij Heukelum nog grotendeels onder water staat, op 5 maart 1855 waren namelijk de dijken in de omgeving doorgebroken en daar ondervindt Arie de nodige narigheid van. Gelukkig is men wel van plan om de boel te bemalen, althans dat schrijft Arie. Hij eindigt de brief met het overbrengen van de groeten van zijn zoon en dochter aan zijn zus en vertelt dat zijn dochter Frederika (1827-1891) met haar echtgenoot nu een winkel heeft aan de andere kant van Heukelum en dat zij blijkbaar goede zaken doen. Hoewel ik betwijfel of dit de enige brief is die de schrijffrage Arie Brenkman in zijn leven heeft geschreven, is het nog maar de vraag of er ooit nog een ander schrijven van Arie boven water komt. Tot die tijd prijs ik mijzelf gelukkig met deze brief van mijn voorvader wat onverwachts een persoonlijk inkijkje geeft in wat onze voorouders bezig hield, ruim 160 jaar geleden.

Peter van Rooden

Noten

1. Regionaal Archief Rivierenland, arch.nr. 0039, inv.nr. 874 7.
2. Het dagboek is meerdere malen (gedeeltelijk) gepubliceerd, in onder andere 'Heukelumse Krakelingen' van mw. R. van Hoogdalem-Duizer.
3. Huwelijks bijlagen, BS Deil 1826.

De Tiendaagse Veldtocht van Jurriën Hendrik Visch

De Tiendaagse Veldtocht was een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van België en Nederland. Hij werd gevoerd van 2 augustus tot 12 augustus 1831. Het was de reactie van het Nederlandse leger op de opstand van de Belgen. In 1815 waren Nederland en België samengevoegd in één groot Nederland, om een sterk land aan de Franse grens te hebben. De Belgen waren het er niet mee eens en kwamen in opstand. Willem I van Nederland stuurde zijn leger naar België, geleid door de Prins van Oranje, zijn oudste zoon en later Koning Willem II van Nederland. De Nederlanders versloegen het Belgische leger met gemak. Toen riepen de Belgen de hulp in van hun bondgenoot Frankrijk. Het Nederlandse leger trok zich toen terug, het wilde geen oorlog met Frankrijk riskeren. In 1839 erkende Nederland de Belgische Onafhankelijkheid en was België geboren.

Jurrien Hendrik Visch, geboren 25 juli 1809 te Utrecht, gedoopt in de Catharijnekerk, zoon van Rijkje Visch (ongetrouwd), zij woonde in Utrecht in de Groene Steeg. Toen Jurrien zich als militair liet inschrijven woonde hij met zijn moeder in Delft bij haar getrouwde broer Cornelis (1776). In 1828 werd hij als loteling ingedeeld bij de 9e afdeling infanterie. Op 26 oktober 1830 ging hij over naar het regiment lanciers

en op 15 juni 1838 kwam Jurrien Hendrik Visch bij het corps marechaussee. Toen in 1830 de opstand uitbrak, werd Jurrien Visch naar Brussel gezonden. Zevenhonderd soldaten werden toen door de oproerlingen gedood.

Van Brussel ging het toen naar Antwerpen; juist de volgende dag brak ook in Antwerpen het oproer uit.

1. Deze fotokaart daterende uit ca.1885-1890 t.g.v. zijn 100e verjaardag opnieuw uitgebracht. Hij was de eerste persoon in Leerdam, die deze leeftijd bereikte. Jurrien vestigde zich in 1898 in Leerdam, maar werd in Utrecht geboren Op deze foto is duidelijk het Metalen Kruis te zien dat hij in 1832 opgespeld kreeg na deelgenomen te hebben aan de Tiendaagse veldtocht tegen België (1831).

2. *Tafereel van de Septemberdagen 1830 op de Grote Markt te Brussel, schilderij van van Gustaaf Wappers. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België te Brussel.*

Jurrien Visch was achtergebleven. Op de markt werd het peloton, waartoe hij behoorde, door het gepeupel aangevallen. Hard moesten zij daar strijden, ze probeerden wel de citadel te bereiken, maar de brug was gesloten en zo moesten ze weer terug naar de markt. Daar ging het er weer vreselijk aan toe, de kleren werden van hun lijf gescheurd en de wapens hen ontnomen. In een timmermanswerkplaats vond het dappere groepje eindelijk een schuilplaats. De Tielse Generaal Chassé begon toen, vanuit de citadel, de stad te beschieten, wat voor onze mannen een onaangename toestand was. Een huis vlak bij hun schuilplaats vloog in brand, zodat zij die plaats ook moesten verlaten. Jeroen Visch en een tiental kameraden werden donderdag 28 oktober 1830 gevangen genomen. De burgerwacht voerden hen toen naar Mechelen. Hier werd een dag en nacht vertoefd en ging daarna naar Dendermonde en vandaar naar Aalst. Daar kwam Jurrien Visch met zijn lotgenoten vermoeid en afgetoebd aan. Uitgehongerd vielen ze aan op de spijzen die hun werden verstrekt. Toen de gevangenen werden uitgewisseld trok Jurrien Visch te voet van Aalst over Dendermonde naar Antwerpen. De tocht werd gemaakt op klompen. Als het wegdek te slecht werd, trok men de klompen uit en gingen Jurrien en zijn lotgenoten barvoets verder.

Teruggekeerd in Holland werden Jurrien Visch voor betoonde dapperheid twee onderscheidingen verleend. Op 3 april 1832 werd hij gedecoreerd met het Metalen

3 en 4. Links: Metalen Kruis. Deze medaille werd ingesteld op 12 september 1831 en is geslagen uit twee Belgische kanonnen die veroverd zijn bij de slag om Hasselt op 1831. De medaille wordt daarom soms ook het Hasselt Kruis genoemd. Deze medaille werd uitgereikt aan Nederlanders die aan krijgsverrichtingen hebben deelgenomen in de jaren 1830 en 1831. Rechts: Citadel Medaille. De Antwerpse medaille of Citadel medaille uitgereikt aan de verdedigers van het citadel van Antwerpen tegen het Franse Leger in 1832.

Kruis. In november 1936 kreeg hij het Bronzen Kruis. Hij ging toen als lancier (militaire te paard) naar de grenzen en deed daar in 1833 en 1834 dienst in Brabant. Op 7 april 1836 ontving de oud-strijder de bronzen medaille voor 12 jaar trouwe militaire dienst. Op 2 augustus 1847 kreeg hij de zilveren medaille voor 25 jaar trouwe dienst (hier geen afbeelding van gevonden).

In 1858 nam hij ontslag uit militaire dienst en werd benoemd tot gemeente veldwachter van Arkel. Deze functie heeft hij 23 jaar nauwgezet vervuld. In 1898 kwam hij naar Leerdam en betrok in de Nieuwstraat een eigen woning. Zijn huishouding werd verzorgd door zijn schoondochter, mevrouw Visch-van Hoogdalem. Bij zijn honderdste verjaardag werd - in deze krant - gemeld, "Dat hij geen hulp nodig heeft bij het verwisselen van kleren, hetzij boven- of ondergoed. Hij houdt zijn lichaam zelf nog rein". Die honderdste verjaardag werd gevierd met een feest waaraan door geheel Leerdam werd deelgenomen.

Jurriën Visch overleefde drie koningen en was nog in leven toen prinses Juliana werd geboren. Hij overleed namelijk op maandag 18 juli 1910, bijna 101 jaar oud. Hij werd met militaire eer begraven. Deze eer werd hem bewezen door de "Weerbaarheid", een soort burgerwacht, welke heeft bestaan tot de eerste wereldoorlog. De treur-

muziek werd gespeeld door “Kunstliefde en Vriendschap”. Zijn kledingstukken zijn geschonken aan het Historisch Museum der Koninklijke Marechaussee in Buren. Het Metalen Kruis, het strijdsabel en de helm met de tekst “Je maintiendrai” zijn in privébezit van de familie Visch te Gorinchem. De overige onderscheidingen waren in het bezit van het Poorthuys Museum te Leerdam, het museum is opgeheven en de stukken zijn daar zoekgeraakt.

5. Helm met de tekst “Je maintiendrai” in privébezit van de familie Visch te Gorinchem.

Stamreeks Koen Vis

IX - Oudbetovergrootvader

Abraham Visch, getrouwd te Utrecht met Rijkje Pesselingen ook genaamd Esseling. Uit dit huwelijk:

1. Abraham Visch, gedoopt te Utrecht op 13 januari 1736, overleden aldaar op 7 december 1784 (48 jaar oud).
2. Nicolaas Visch, zie VIII.

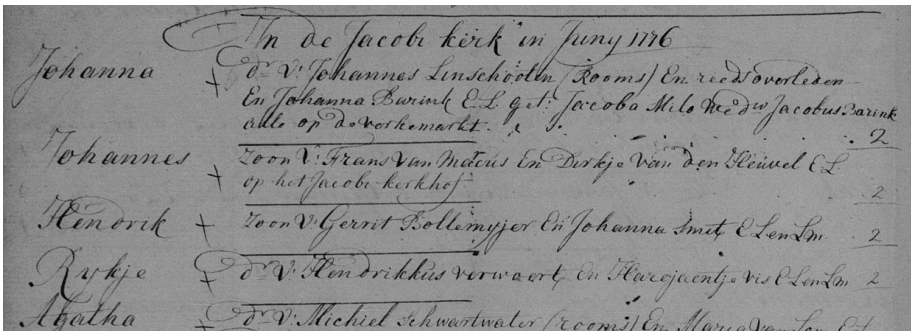
VIII - Oudovergrootvader

Nicolaas Visch, geboren circa 1744 (bij overlijden 69 jaar oud), doop niet gevonden in Utrecht, overleden op 28 maart 1813, getrouwd te Utrecht op 12 maart 1771 met Johanna Hellings ook genaamd Anna (ongeveer 21 jaar oud), geboren te Utrecht rond 1750, overleden op 23 december 1814 (ongeveer 64 jaar oud), dochter van Reijnardus Hellings en Sophia van der Poel.

Uit dit huwelijk:

1. Emaniel Visch, gedoopt te Utrecht op 10 oktober 1773.
2. Lidia Clasina Visch, geboren op 11 december 1774 waarschijnlijk in Utrecht, wonende te Pernis, overleden te Delft op 9 mei 1859 (84 jaar oud), getrouwd te Pernis op 30 april 1797, op 22-jarige leeftijd met Martinus Ouwerling (19 jaar oud), geboren te Delft in 1778, overleden aldaar op 19 januari 1832 (54 jaar oud). Uit dit huwelijk 12 kinderen.
3. Rijkje Visch ook genaamd Sijgje, zie VII.
4. Nicolaas Visch ook genaamd Klaas, geboren in het jaar 1776, overleden te Utrecht op 1 december 1853 (77 jaar oud), getrouwd te Delft op 15 maart 1802, op 26-jarige leeftijd met Maria van der Vloot (23 jaar oud), geboren te Delft in het jaar 1779, overleden te Zuilen op 8 december 1856 (77 jaar oud). Uit dit huwelijk vier kinderen.
5. Rijnandus Visch, gedoopt te Utrecht op 24 december 1780.
6. Kristiaan Vis, gedoopt te Utrecht op 14 december 1785.

VII - Oudgrootmoeder

6. Rijkje Vis, gedoopt in de Jacobskerk Utrecht op 16 juni 1776.

Rijkje Visch ook genaamd Sijgje, geboren te Utrecht, gedoopt in de Jacobskerk Utrecht op 16 juni 1776, wonende te Utrecht, Groene Steeg.

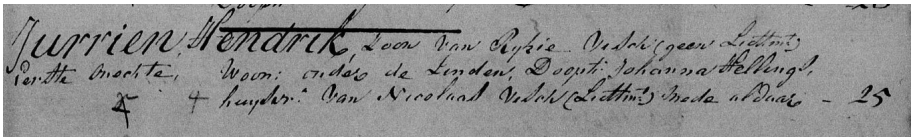
Haar zoon:

1. Jurrien Hendrik Visch, zie VI.

VI - Oudvader

Jurrien Hendrik Visch, militair, veldwachter, geboren te Utrecht op 25 juli 1809, gedoopt te Utrecht Catharijne Kerk 25 juli 1809, overleden te Leerdam op 18 juli 1910, (100 jaar oud), getrouwd te Arkel op 29 augustus 1858 met Elisabeth Slag (30 jaar oud), geboren te Zwolle op 17 november 1827, overleden te Arkel op 17 december 1885, (58 jaar oud), dochter van Johannes Slag en Aleida Johanna Kisjes.

(Huwelijksbijlagen 25 augustus 1858 akte nr 2: *Jurrien Hendrik Visch, oud negenentwintig jaar van beroep veldwachter, wonende te Arkel, doch in de laatste zes maanden*

7. Jurrien Visch, gedoopt in de Catharijnekerk Utrecht op 25 juli 1809.

den mede te 's-Hertogenbosch en te Oirschot, gedoopt te Utrecht blijkens het ten deze overgelegd doopextract, meerderjarige zoon van Rijkie Visch, oud een en dertig jaren, zonder beroep, thans wonende te Arkel, doch in de laatst verlopende zes maanden mede te Waalwijk met er woon gevestigd geweest zijnde, provincie Overijssel, blijkens ten deze overlegd geboorte extract. Elisabeth Slag (30 jaar oud), geboren te Zwolle op 17 november 1827, wonende te Waalwijk thans wonende te Arkel meerderjarig dochter van Johannes Slag van beroep passamentwerker wonende te Zwolle en van Aleida Johanna Kesjes).

Uit dit huwelijk:

1. Aleida Johanna Visch, geboren te Arkel op 7 mei 1859, overleden aldaar op 18 mei 1871 (12 jaar oud).
2. Jurriën Hendrik Visch, geboren te Arkel op 23 augustus 1860, broodbakker, overleden te Meerkerk op 26 april 1898, (37 jaar oud), getrouwd te Meerkerk op 26 november 1885, op 25-jarige leeftijd met Maaïke Johanna Peek (20 jaar oud), geboren te Meerkerk op 18 mei 1865, overleden op 30 september 1953 (88 jaar oud), dochter van Andrianus Peek en Maria Catharina Helena Lindegren. Maaïke is later getrouwd te Meerkerk op 28 juni 1900, op 35-jarige leeftijd met Jacob van der Linden (24 jaar oud), geboren te Everdingen op 4 augustus 1875.
3. Leonardus Johannes Visch, zie V.
4. Willem Frederik Visch, geboren te Meerkerk op 16 maart 1864, overleden te Arkel op 12 augustus 1876 (12 jaar oud).
5. Elisabeth Visch, geboren in het jaar 1865, overleden te Arkel op 5 november 1866 (1 jaar oud).

V - Betovergrootvader

Leonardus Johannes Visch, geboren te Arkel op 3 april 1862, overleden te Leerbroek op 26 januari 1943 (80 jaar oud), getrouwd te Leerdam op 18 mei 1888, op 26-jarige leeftijd met Cornelia van Hoogdalem (20 jaar oud), geboren te Leerdam op 11 oktober 1867, overleden te Leerbroek op 5 juli 1930 (62 jaar oud), dochter van Willem van Hoogdalem en Jantje van der Lucht.

Uit dit huwelijk:

1. Elisabeth Visch, geboren te Hagestein op 1 februari 1889, getrouwd te Leerdam op 4 september 1913, op 24-jarige leeftijd met Pieter Kool (25 jaar oud), geboren te Leerdam in het jaar 1888.
2. Jansje Dirkje Visch, geboren te Hagestein op 27 oktober 1891.
3. Willem Visch, geboren te Leerdam op 11 november 1894.

4. Willem Visch, geboren te Leerdam op 17 juli 1896.
5. Willem Leonardus Visch, geboren te Leerdam op 18 september 1899, wonende aldaar, overlijden ingeschreven te Utrecht op 13 juli 1950 (elders overleden, 50 jaar oud).
6. Jurrien Hendrik Visch, zie IV.
7. Leonarda Johanna Visch, geboren te Leerdam in het jaar 1907, overleden aldaar op 7 november 1908 (1 jaar oud).

IV - Overgrootvader

Jurrien Hendrik Visch, geboren te Leerdam op 2 januari 1901, overleden te Gorinchem op 17 juni 1981 (80 jaar oud), getrouwd te Gorinchem op 17 juni 1935, op 34-jarige leeftijd met A. van Wingerden, dochter van Huig van Wingerden (directeur firma H.K. van Wingerden & Zn.) en Hester Gerrigje van Willigen.

Uit dit huwelijk:

1. Hugo Willem Visch, zie III.
2. Leonardus Johannes Visch.
3. Jurrian Visch.
4. Nora Visch.

III - Grootvader

Hugo Willem Visch, geboren te Gorinchem op 19 juli 1943, overleden aldaar op 24 december 2013 (70 jaar oud), gehuwd met Janny Muilwijk.

Uit dit huwelijk:

1. Frank Victor Visch, zie II.

II - Vader

Frank Victor Visch, geboren 1975.

Zijn kind:

1. Koen Visch, geboren 2006.

Wim Fase, w.fase@upcmail.nl of w.fase@ziggo.nl

Bron

Artikel uit de Gecombineerde 10-02-1968, Historische vereniging Leerdam, Hugo Willem Visch (achterkleinzoon).

Verantwoording

Samenstelling Wim Fase (w.fase@ziggomail.nl).

Niet alle data's zijn gecontroleerd met de originele akte's.

Gender-Neutraal

Goede middag Amsterdammers, reizigers, bezoekers etc. Bij sommige organisaties is de term 'Dames en Heren' voorbij. Bij de toiletten moet 'mannelijke' en 'vrouwelijke' verdwijnen. Zonde dat de café's jaren geleden gedwongen zijn om naast de bestaande toiletten een damestoilet te creëren. Ze kunnen nu weer volstaan met één toilet, waarop de deur staat 'toilet'. De volgende, gewenste, stap is een gender neutraal paspoort.

Als eenmaal in de genealogische programma's is ingevoerd dat gekozen moet worden uit de vele LBTH AP+ mogelijkheden, is het gedaan met de patriarchale (parentelen) en matriarchale (marentelen?) afstamming.

Voor de minder ingevoerden in deze gender materie: na de erkenning van Homo's en Lesbo's kon het natuurlijk niet langer om weg te kijken van de Trans-seksuelen, Bi-seksuelen, A-seksuelen en Pan-seksuelen. De + staat voor andere gender versies, om de afkorting niet al te lang te laten worden. Voorbeelden zijn bijv. aromantisch, poliseksueel en demiseksueel. Als u niet weet wat ze allemaal betekenen, schaam u niet, gewoon even googelen.

We zijn nu in 2017, maar Facebook gaf in 2014 in de VS al haar klanten de mogelijkheid om uit 54 gendertypen te kiezen. In Nederland duurt dat natuurlijk wat langer. Zoals in 1939 Frits Kief (1908-1976; een Nederlands socialist, communist en publicist) schreef in zijn boek 'De raadselachtige reizen van Heinrich Heine'. De letterlijke tekst was: „**Als het einde van de wereld gekomen is, ga ik naar Nederland, want daar gebeurt alles 50 jaar later.**”

Als de VS inderdaad de voorloper is, dan komt binnenkort Ancestry of Rootstech met een genealogisch programma waarin van elke persoon het gender type moet worden aangegeven. En de De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen (Familysearch) met een Gedcom versie waarin dat genderprofiel wordt meegenomen. Jaren later wordt dan de Alfaer Regenboog upgrade beschikbaar gesteld. In de grafische vorm worden niet langer blauwe en rose velden gebruikt voor mannen en vrouwen, maar alle regenboogkleuren gebruikt voor alle genderprofielen.

Na de vrijheid om voor de kinderen de achternaam van vader of moeder te gebruiken, die het puzzelwerk voor ons nageslacht al veel interessanter gaat maken, wordt de genderpuzzel de volgende dimensie die de toekomstige genealogen moeten oplossen. Maar tegen die tijd heeft iedereen een quantum-computer handheld, die voor alles in een milliseconde de oplossing heeft. Niet getreurd dus, dat het nog even duurt voordat WieWasWie wordt aangepast tot GisDeGender voor de oudere generaties.

Geniet nog even van de man of vrouw of m/v keuze bij uw nieuwe invoer van een nog niet eerder gevonden kind van een voorouderpaar. Beste ~~heren en dames~~ leden van de afdeling Betuwe, het ga u goed. Tot ziens, tot schrijfs.

Jan Middelkoop (ik zoek nog naar het juiste gender profiel).

Hans von Haefthen, generaal en archivaris deel 2

Samenvatting van deel I

In de reeks artikelen over de familie van/von Haefthen worden personen beschreven, die in de regionale geschiedenis een belangrijke rol hebben gespeeld of personen die in de genealogie van de familie een cruciale rol innemen,

Deze kee het leven van Johannes Mazimilian Gustav (Hans) von Haefthen, die werd geboren op 13 juli 1870 in Haus Fürsteberg bij Xanten in Nordrhein Westfalen. In 1889 nam hij dienst in het Pruisische Leger.

Hij trouwde in Berlijn op 21 maart 1903 met Agnes Charlotte Clara von Brauchitsch en zij kregen drie kinderen. Op zijn rol in de Eerste Wereldoorlog wordt uitgebreid ingegaan.

In 1920 verliet hij het leger en werd directeur van de historische afdeling van het (op 1 oktober 1919 opgerichte) Reichsarchiv in Potsdam.

Reichsarchiv en der Weltkrieg, vervolg

Terwijl Hans, in dienst van het Reichsarchiv, bezig was met “Der Weltkrieg”, dat uiteindelijk een omvang kreeg van 41 delen, ontstond onder historici heftige discussie over de betrouwbaarheid van het werk.

Hans von Haefthen had altijd gewerkt als propagandist van het Oppercommando van het leger, zo meenden zij. Zou “Der Weltkrieg” niet een alleen maar de tegenstanders uit 1914 van de tweefrontenoorlog aan het woord laten? Zou “Der Weltkrieg” niet alleen maar een middel zijn om Ludendorff en von Hindenburg te verheerlijken?

Maar na WO I bemoeiden Ludendorff en Von Hindenburg zich niet met het Reichsarchiv. En in de beschrijving van de gebeurtenissen in 1914 komt de naam van Von Hindenburg bijna niet voor in “Der Weltkrieg”.

Hans von Haefthen wilde “Der Weltkrieg” helemaal focussen op de militaire operaties tijdens de ‘Grote Oorlog’. De academische leden van de begeleidende Historische Commissie, onder aanvoering van Hans Delbrück (1848-1929) opteerden echter voor een brede algemene beschrijving van de Duitse geschiedenis in de jaren 1914-1918, inclusief de omstrede U-bootoorlog, de binnenlandse en buitenlandse politiek, de economische gevolgen van de oorlog en de revoluties, die op het einde van de oorlog in Duitsland plaats vonden.

In de tweede helft van 1920 bedacht Mertz von Quirnheim een compromis. De focus zou blijven liggen op de militaire operaties en de politieke en strategische ontwikkelingen, maar er zou geschreven worden als in de anonieme officiële geschiedschrijving van de Generale Staf om zo de lezer objectief verslag te doen van de gebeurtenissen.⁴¹ Delbrück bleef volhouden, dat er te weinig burgerlijke, republikeinse

Wanneer men deze hoogdravende voorstelling van zaken voor de meer laag-bij-de-grondsche werkelijkheid wil verlaten, dan raadplege men de Minerva voor 1925; daar zal men als taak van het Potsdamer Reichsarchiv o.a. vermeld vinden: „die unparteiische und wissenschaftliche Erforschung und Schilderung der Geschichte des Reiches”. M.a.w. het is de taak der archiefambtenaren niet alleen de bronnen der Rijksgeschiedenis bijeen te brengen, maar ook als geschiedschrijvers van die bronnen gebruik te maken. Dr. MÜSEBECK wijst dan ook op de „wissenschaftliche Aufgabe, die das Reichsarchiv als Forschungsinstitut zu lösen hat, . . . die Aufgabe die Geschichte des Weltkrieges zu schreiben”. Ziedaar de officiële geschiedschrijving in eere hersteld. Dr. MÜSEBECK, de heer VON HAEFTEN en hoe die hoogere archiefbeambten verder heeten, zijn nu de officiële historiographen van het Duitsche rijk. Zij zullen natuurlijk onpartijdig zijn . . . naar hunne overtuiging; maar zullen zij zich werkelijk zoo aan den invloed van wat er dagelijks om hen voorvalt, en wat hen persoonlijk en in hunne politieke overtuiging treft, kunnen onttrekken? Zullen zij de geschiedenis niet zien door de bril van hunne door den oorlog en zijne gevolgen beïnvloede overtuiging? De Russische archivarissen zijn in deze oprechter: zij komen er volgens een dezer dagen verschenen bericht in de couranten openlijk voor uit, dat de onder hun opzicht geplaatste archieven uitnemend materiaal voor den klassenstrijd bevatten. En die onpartijdig bedoelde, maar natuurlijk niet onpartijdige

9. *Nederlandsch Archievenblad 1924-1925*

historici aan het schrijven waren. Toen die door de Minister van Binnenlandse Zaken benoemd werden, verzette Hans zich daartegen. Aan deze crisis kwam een einde in 1924, toen bleek dat de meerderheid van de schrijvers een militaire achtergrond had en dat zij een beslissende invloed hadden op het eindresultaat. In december 1924 kwam het eerste deel van “Der Weltkrieg” uit, de schrijvers werden niet genoemd. Door de wetenschappelijk verantwoorde methodische aanpak van het werk verstomde veel van de kritiek vooraf. De kritiek verstomde helemaal, toen in volgende delen bleek, dat Mertz von Quirnheim en Von Haeften een brede historische kijk op de oorlog hadden laten ontwikkelen.

De ontwikkelingen binnen het Reichsarchiv bleven in Nederland niet onopgemerkt. Het *Nederlandsch Archievenblad* verbaasde zich in jaargang 1924-1925 erover, dat archivarissen nu ook officiële historiografen werden. Het blad schreef:

Dr. Müsebeck, de heer Von Haeften en hoe die hoogere archiefbeambten verder heeten, zijn nu officiële historiographen van het Duitsche Rijk. Zij zullen natuurlijk onpartijdig zijn ... naar hunne overtuiging; maar zullen zij zich werkelijk zoo aan den invloed van wat er dagelijks om hen voorvalt, en wat hen persoonlijk en

10. Hans von Haefthen aan het werk.

*in hunne politieke overtuiging treft, kunnen onttrekken? Zullen zij de geschiedenis niet zien door de bril van hunne door den oorlog en zijne gevolgen beïnvloede overtuiging?*⁴²

Met de 36-delige serie “Schlachten des Weltkrieges” publiceerde het Reichsarchiv ook een geschiedenis van WO I voor de gewone man. Daarbij maakte men veel gebruik van het film- en fotomateriaal, dat van Bufa overgekomen was naar het Reichsarchiv. Door hun werk bij het Reichsarchiv werden zowel Mertz von Quirnheim en Von Haefthen overtuigde aanhangers van de Weimar Republiek, die per slot van rekening hun werk betaalde. Mertz von Quirnheim ging in 1931 met pensioen. Hans von Haefthen nam zijn functie als President van het Reichsarchiv over. Tot 1934, toen hij vanwege zijn gezondheid zijn werkzaamheden moest staken. Hij werd opgevolgd door een aanhanger van de Nazi’s waardoor de laatste delen van “Der Weltkrieg” bol stonden van de Nazi-propaganda.⁴³

Erkenning

Als krijgshistoricus baseerde Hans zijn werk op breed en vrij onderzoek van niet alleen militaire, maar ook politieke en economische bronnen. Daarmee heeft hij de oorlogsgeschiedschrijving op een hoger plan gebracht. Hans kreeg daarvoor van de

Filosofische Faculteit van de Universiteit van Leipzig bij het uitkomen van het tweede deel van “Der Weltkrieg” in 1925 de titel Doctor Honoris Causa.⁴⁴ In 1933 nam de Pruisische Academie van Wetenschappen in Berlijn hem aan als gewoon lid. Mede door zijn werk waren de grenzen tussen militaire historiografen en academische historici van krijgsgeschiedenis vervaagd. Na zijn ‘pensionering’ vulde Hans zijn tijd met het schrijven van zijn memoires en enkele boeken. Bij de uitgeverij van de Academie van Wetenschappen publiceerde hij in 1935 zijn boekje “Neuzeitliche kriegsgeschichtliche Forschungsmethoden”, in 1937 gevolgd door “Hindenburg und Ludendorff als Feldherren” bij uitgeverij Mitler in Berlijn.

Overlijden

Hans von Haeften overleed op 9 juni 1937 in Gotha in Thüringen. Enkele dagen eerder had hij tijdens een vakantie in Cabarz in het Thüringer Wald, waar hij zijn vrije tijd graag doorbracht, een beroerte gehad. Zijn gezondheid was al geruime tijd niet goed. Hij werd overgebracht naar het ziekenhuis in Gotha. Zijn dochter Liet verzorgde Hans de laatste dagen. In het ziekenhuis van Gotha overleed hij vredig, omringd door zijn vrouw en kinderen. Zoon Hans-Bernd schreef daarover:

*... wir noch einige Tage an seinem Sterbelager weilten, wo er dann sanft Seine Seele ausgehaucht hat. Wunderbar war der hoheitsvolle Glanz eines erhabenen heiteren Friedens, der nach dem Tod auf seinem Antlitz lag ... eine edle Ausgeglichenheit und Einheit von Glauben und Weltoffenheit, Zucht und Liebe.*⁴⁵

Hans werd op 14 juni 1937 op het Waldfriedhof in Berlijn-Dahlem begraven.

Zijn schoolvriend Walter Reichardt schreef na zijn dood:

*Mit Hans von Haeften ist der Besten einer aus unserem Kreisse geschieden.*⁴⁶

Paul Welling, email: pawelling@upcmail.nl

Noten

1. Tegenwoordig St. Petersburg.
2. Paul Welling, Spotlight op Werner von Haeften, Uitgeverij Boekscout.nl, Soest, 2012, pag. 71.
3. W. Harless, Augustus von Haeften, Zeitschrift für Preussische Geschichte und Landeskunde, Jaargang 8, pag. 623.
4. Fahnenjunker = aspirantofficier.
5. Heinz Kraft, Haeften, Hans Maximilian Gustav von, www.deutsche-biographie.de/pnd133821331.html.
6. Barbara von Haeften, Nichts Schriftliches von Politik, Hans-Bernd von Haeften ein Lebenbericht, Verlag C.H. Beck, München 1997.
7. Paul Welling, Spotlight op Werner von Haeften, Uitgeverij Boekscout.nl, Soest, 2012, pag. 194.
8. Barbara von Haeften, Nichts Schriftliches von Politik, Hans-Bernd von Haeften ein Lebenbericht, Verlag C.H. Beck, München 1997.

9. <http://www.rieke-harmsen.de/?p=242>.
10. <https://haeften.wordpress.com/2015/06/29/gedenktafel-fuer-agnes-von-haeften/>
11. Volker Thiel, Werner von Haeften, *Widerstand im Schatten Stauffenbergs, Eine Skizze*, doctoraal scriptie 1999.
12. Werner von Haeften, *Mein Bildungsgang*, 1927.
13. Werner von Haeften, *Mein Bildungsgang*, 1927.
14. Mark Osborne Humphries en John Maker, *Germany's Western Front, Translations from the German Official History of the Great War, 1915*, Wilfrid Laurier Univ. Press, 2010.
15. Barbara von Haeften, *Nichts Schriftliches von Politik*, Hans-Bernd von Haeften ein *Lebenbericht*, Verlag C.H. Beck, München 1997.
16. Walter Reichardt, Hans von Haeften †.
17. Mark Osborne Humphries en John Maker, *Germany's Western Front, Translations from the German Official History of the Great War, 1915*, Wilfrid Laurier Univ. Press, 2010.
18. Von Hindenburg werd later de tweede Rijkspresident van Duitsland voordat de Nazi's aan de macht kwamen.
19. Matthew Hughes en Matthew Seligmann, *Leadership in Conflict 1914-1918*, Uitgever Leo Cooper, Barnsly, 2000.
20. Robert T. Foley, *German Strategy and the Path to Verdun, Erich von Falkenhayn and the development of attrition 1870-1916*, Cambridge University Press, 2005.
21. Brief van Helmuth von Moltke aan Paul von Hindenburg d.d. 23 januari 1915.
22. Barbara von Haeften, *Nichts Schriftliches von Politik*, Hans-Bernd von Haeften ein *Lebenbericht*, Verlag C.H. Beck, München 1997.
23. Walter Görnitz, *Kleine Geschichte des deutschen Generalstabes*, Berlijn.
24. Barbara von Haeften, *Nichts Schriftliches von Politik*, Hans-Bernd von Haeften ein *Lebenbericht*, Verlag C.H. Beck, München 1997.
25. <http://biographien.kulturimpuls.org/detail.php?&id=1158>.
26. *Het Vaderland*, d.d. 12-10-1921.
27. *De Tijd*, d.d. 12-10-1921.
28. Klaus Kreimeier, *The Ufa Story, A history of Germany's Graetest Film Company 1918-1945*, Unversity of California Press, 1999.
29. Nota Von Haeften aan de Chef van de afdeling Voorlichting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, d.d. 13-01-1917.
30. Grau nam in de loop van 1917 de leiding van Bufo van Von Haeften over.
31. Wilhelminisches = Wilhelminische Epoche (1890–1914) was een periode in de Duitse maatschappij en kunst.
32. Markus Pöhlman, *Republik und Reichsarchiv, Hermann Ritter Mertz von Quirnheim*, Hans von Haeften und die amtliche Militärgeschichtsschreibung nach 1918 in *Deutsche Militärhistoriker von Hans Delbrück bis Andreas Hillgruber*, Herausgegeben von Hans Ehlert, MGFA, Postdam 2010.
33. Barbara von Haeften, *Nichts Schriftliches von Politik*, Hans-Bernd von Haeften ein *Lebenbericht*, Verlag C.H. Beck, München 1997.
34. Walter Reichardt, Hans von Haeften †.
35. Nick Lloyd, *Hundred Days, The end of the Great War*, Penguin, zie ook NRC, d.d.28-03-1924.
36. Gregor Dallas, 1918, Random House E-Books.
37. David T. Zabecki, *The German 1918 Offensives, a case study in the operational level of war*, Routledge, London en New York, 2006.
38. Heinz Kraft, Haeften, Hans Maximilian Gustav von, www.deutsche-biographie.de/pnd133821331.html.
39. *Daily Chronicle*, d.d. 26-10-1941.
40. Markus Pöhlman, *Republik und Reichsarchiv, Hermann Ritter Mertz von Quirnheim*, Hans von Haeften und die amtliche Militärgeschichtsschreibung nach 1918 in *Deutsche Militärhistoriker von Hans Delbrück bis Andreas Hillgruber*, Herausgegeben von Hans Ehlert, MGFA, Postdam 2010.
41. Mark Osborne Humphries en John Maker, *Germany's Western Front, Translations from the German Official History of the Great War, 1915*, Wilfrid Laurier Univ. Press, 2010.
42. R. Fruin, *Boekbespreking van Die Nationalen Kulturaufgabe des Reichsarchivs door E. Müsebeck*, Berlijn 1924 in *Nederlandsch Archievenblad, Jaargang 1924-1925*, nr 3.
43. Markus Pöhlman, *Republik und Reichsarchiv, Hermann Ritter Mertz von Quirnheim*, Hans von Haeften und die amtliche Militärgeschichtsschreibung nach 1918 in *Deutsche Militärhistoriker von Hans Delbrück bis Andreas Hillgruber*, Herausgegeben von Hans Ehlert, MGFA, Postdam 2010.
44. Dr. R.P. Oszwald, *Das deutsche Reichsarchiv*, in *Nederlandsch Archievenblad 1925-1926*, nr. 1.
45. Barbara von Haeften, *Nichts Schriftliches von Politik*, Hans-Bernd von Haeften ein *Lebenbericht*, Verlag C.H. Beck, München 1997.
46. Walter Reichardt, Hans von Haeften †.

Lezingenprogramma najaar 2017

De lezingen vinden plaats op de derde dinsdag van de maand in het Regionaal Archief Rivierenland te Tiel, adres J.S. de Jongplein 3. Hoek Papesteeg en Teisterbantlaan.

Aanvang van de lezingen is, zoals gebruikelijk, om 20.00 uur.

Zaal open om 19.30.

Einde van de lezing circa 22.00 uur en zaal

sluit een half uurtje later en daarvoor is nog een drankje verkrijgbaar om een droge mond te voorkomen.

Dinsdag 19 september 2017

Hoe heette Christiaan ...?

Spreekster: Annemieke van der Vegt

Het is 1998 en u maakt kennis met Google, het eerste wat u intypt is uw eigen naam en u vindt dat u afkomstig bent van een Afrikaanse voorvader. Dit overkwam Annemieke van der Vegt. In 2013 besluit zij op onderzoek te gaan naar het vergeten levensverhaal van haar voorvader en tot haar grote verrassing is er veel over hem te vinden. Hij werd als jong kind van zijn ouders gestolen op de Kust van Guinee, naar Nederland gebracht, belandde aan het Stadhoudelijk Hof en werd als 22-jarige gegeven aan de burgemeester van Weesp. Gedurende zijn leven krijgt hij te maken met de leden van de stadhoudelijke familie en koning Willem I heeft hij zelfs als baby gedragen.

In 1788, 45 jaar oud, wordt hij onafhankelijk. Christiaan zegt daar zelf over: "Dat de Suppliant ter beloning van een 23 Jarige dienst bij den Heere Burgemeester D'Arrest te Weesp voornoemd, is begunstigd met de bedieningen van Pluimgraaf, Lantaarn aansteker en zakgedrager aldaar". Aan het eind van zijn leven vervalt hij in armoede en reist hij langs kermissen om zich te tonen als de Koning van Candia en speelt hij fluit om geld te verdienen.

Het onderzoek bracht Annemieke niet alleen in archieven in Nederland, ook reisde zij langs de kust van Ghana op zoek naar de gebeurtenissen rond 1740 om beter te begrijpen wat er met haar voorouders is gebeurd. Ze gebruikt alle nieuwe mogelijkheden om onderzoek te doen en zal behalve haar zoektocht en vele vondsten, ook deze

laten zien. U zult muziek horen die Christiaan speelde, zien hoe DNA-tests invloed hadden op het onderzoek en hoeveel zij online vond tijdens haar speurtocht. Over haar onderzoek houdt Annemieke een blog bij op www.hoeheettechristiaan.nl, waar u vast kunt kennismaken met haar en haar Afrikaanse voorvader Christiaan van der Vegt.

Email: annemieke@hoeheettechristiaan.nl

Dinsdag 17 oktober 2017

Karel de Grote: Een stip aan de horizon

Spreker: Philip van Dael

Eind 1998 werd www.kareldegrote.nl gestart, waarbij onderzoekers, net als destijds bij de Karel de Grote afleveringen in Gens Nostra 1968, 1990 en 1991, hun afstammingsreeksen naar Karel de Grote ter publicatie kunnen inzenden. Wanneer komt een reeks in aanmerking voor publicatie op kareldegrote.nl? Welke ontwikkeling heeft de site in bijna twintig jaar ondergaan? Dat en andere achtergronden komen aan bod in de lezing: Karel de Grote: Een stip aan de horizon.

Email: [Philip Van Dael automatsvirtus@gmail.com](mailto:Philip.Van.Dael.automatvirtus@gmail.com)

Dinsdag 21 november 2017

Van Maurik / Mourik / Mauderick

Spreker: W.H. Morel van Mourik

Op 24 november 1390, op “Sunte Katrynenavont”, gaf Heynric van Mouderic de Jonge duidelijke richtlijnen voor het Catharina-altaar in de parochiekerk van Maurik. De tekst daarvan is – in afschrift – te vinden in het archief van de heren en graven van Culemborg en het is één van de akten die geleid hebben tot de geschiedenis en de genealogie van de jonkers Van Mauderic. Daarover zal de lezing van 21 november gaan. Na de pauze zal de inleider een overzicht geven van het mega-project van meer dan 65 jaar onderzoek naar allen die (van) Maurik/Mourik heten of hebben geheten. De spreker (*1932), in zijn werkzame leven leraar Nederlands en conrector, beoefent al vanaf zijn 15e jaar de genealogie, met een groeiende voorkeur voor de late middeleeuwen.

Email: whmvanm@gmail.com

NGV afdeling Betuwe

BESTUUR VAN DE AFDELING

Voorzitter	P.J.M. van Bohemen (Peter), Jacob Catsstraat 3, 4041 XV Kesteren	0488-482-284 voorzitter@betuwe.ngv.nl
Secretaris	J.H. Middelkoop (Jan), Tolhuiswal 3, 4001 LL Tiel	0634-260-276 NGVBetuwe@gmail.com
Penningmeester	F.W.J.F. Oorsprong (Ferd), Gelderse Singel18, 4033 KE Lienden	0645-304-148 ferd.oorsprong@planet.nl
Lid - Lezingen	J.E.M.H. van Bronswijk (Annelies), Molenpad 4, 4112 NZ Beusichem	j.e.m.h.v.bronswijk@tue.nl
Lid - Public Relations	vacature	
Lid	J. Thien (Hans), Berkenlaan 73, 6721 CB Bennekom	0318-420-203 j.thien1@chello.nl
afgevaardigden naar ALV	P.J.M. van Bohemen (Peter) J.H. Middelkoop (Jan)	
REDACTIE AQUA VITAE	M. Westhoff (Maja), Maurik M. van Beek-Montens (Magda) drs. G. van Ton (Gijsbert)	majawesthoff@hotmail.com
WEBMASTER	vacature, (tijdelijk P.C. van Maanen)	
BIBLIOTHEEK	P.C. van Maanen (Peter), Gasthuisstraat 12, 4181 AP Waardenburg	0418-651-950 betuwe@genweb.nl
INTERNET	http://betuwe.ngv.nl Facebook: http://tinyurl.com/mo6ewaq	

HELPDESK	Aldfaer:	Paul Welling	tel: 0344-632-302
COMPUTERGENEALOGIE	GensdataPro:	Joop Kuijntjes	tel: 0183-699-017
	Reunion:	Peter van Maanen	tel: 0418-651-950

STAMBOOMCAFÉ	N.C. Ravensbergen (Nico) nc.ravensbergen@planet.nl	tel: 0344 612 848
KWARTIERSTATENproject	R.R. Walles (Ron) mailto:Ron@walles.net	tel: 0344 632 640
SCHEPENBANKEN project	www.ngv.nl/wwwBET	

DRUKWERK	Meerpaal Grafimedia BV, Tiel
ISSN	1879-7253

NEDERLANDSCHE GENEALOGISCHE VERENIGING

Website	www.ngv.nl
E-mail	info@ngv.nl
Post	Postbus 50, 3980 CB Bunnik
Telefoon	085-105-1199
Verenigingscentrum	Kosterijland 3-5
Openingsdagen	Woensdags op afspraak, elke donderdag en elke tweede zaterdag van de maand van 10 tot 16 uur, behalve op feestdagen.

Retouradres: Secretaris afdeling Betuwe, Tolhuiswal 3, 4001 LL Tiel

lidnummer
naam
straat
plaats
land

Aalst, Achter den Haag, Acquoy, Andelst, Asch, Asperen, Beesd, Bergakker, Beusichem, Buren, Buurmalsen, Culemborg, De Marsch, Deil, Dodewaard, Drumpt, Echteld, Eck en Wiel, Eldik, Enspijk, Erichem, Est, Geldermalsen, Gellicum, Goilberdingen, Haaften, Heesselt, Hellow, Hemmen, Herveld, Herwijnen, Heteren, Heukelum, Hien, IJzendoorn, Ingen, Kapel-Avezaath, Kerk-Avezaath, Kesteren, Lede en Oudewaard, Lienden, Lingewaal, Lutterveld, Maurik, Medel, Meerten, Meteren, Neder Betuwe, Neerijnen, Ochten, Ommeren, Ooij, Ophemert, Opheusden, Opijnen, Passewaaij, Pottum, Randwijk, Ravenswaaij, Rhenoy, Rijswijk, Rumpst, Spijk, Tiel, Tricht, Tuil, Varik, Vuren, Waardenburg, Wadenojen, Wely, Zandwijk, Zennewijnen, Zetten, Zoelen, Zoelmond.